

До спеціалізованої вченої ради Д.12.105.03
у Донбаській державній машинобудівній академії

ВІДГУК

офіційного опонента

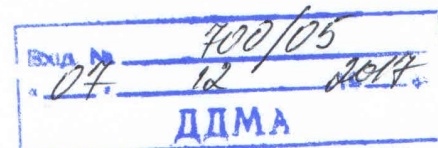
доктора економічних наук, професора Баранник Лілії Борисівни
на дисертаційну роботу Кислюка Андрія Павловича
«Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної
нестабільності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Кризові періоди в економіці супроводжуються фінансовими проблемами у всіх сферах життя. Не є виключенням і фіскальна політика. Вибір правильних орієнтирів податкового реформування стає вирішальним для нормального функціонування системи державних фінансів та запобігання поглиблення кризи. Раціональне податкове регулювання сприяє створенню умов для успішного бізнес-клімату, недопущення тінізації фінансових ресурсів і, головне, забезпечує стабільні надходження до бюджету.

Податкова система України наразі зазнає перетворень, що спрямовані на досягнення достатнього обсягу податкових надходжень в умовах зниження ділової активності, турбулентності валютного курсу, посилення інфляційних процесів. У зв'язку із цим виявлення компенсаторів значних негативних відхилень податкових надходжень від запланованих показників за умов макроекономічної нестабільності та пошук найбільш оптимальних шляхів їх упровадження у податкову політику є актуальним та своєчасним завданням. Саме ці аспекти наукового пошуку містяться у дослідженні Кислюка А.П.

Дисертація Кислюка А.П. виконувалася відповідно до плану науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темами: «Фундаментальні та прикладні аспекти фіскальної децентралізації як засобу реалізації соціально-економічної

політики на пост-конфліктних територіях» (номер державної реєстрації 0116U003939, 2016–2017 рр.), у рамках якої дисертантом удосконалено теоретичні засади податкового регулювання залежно від фаз економічного розвитку; «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макрота мікрорівні» (номер державної реєстрації 0114U003938, 2014–2016 рр.) в межах якої удосконалено механізм регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Сформульована автором мета дисертації, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад регулювання волатильності податкових надходжень в рамках удосконалення механізму забезпечення стійкого їхнього приросту до бюджету держави за умов макроекономічної нестабільності, а також послідовне вирішення означених у роботі завдань свідчать про належний ступінь обґрунтованості результатів дослідження.

Достовірність отриманих наукових результатів обумовлена використанням у роботі великої кількості наукових методів дослідження, а саме: абстрактно-логічного методу, узагальнення, системного і структурного методів, аналізу і синтезу, статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання, структурно-функціонального методу й ієрархічного упорядкування.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти з питань бюджетно-податкової політики, дані Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, монографії та періодична література, результати власних досліджень автора.

Достовірність та обґрунтованість основних положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, використанням у практичній діяльності компетентних органів: Головного управління Державної фіскальної служби України в Донецькій області, Бахмутської об'єднаної ДП ГУ ДФС України в Донецькій області та Покровської об'єднаної ДП ГУ ДФС України в Донецькій області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад, удосконаленні методичних підходів щодо регулювання волатильності податкових надходжень задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів в умовах макроекономічної нестабільності.

У роботі обґрунтовано наукові засади застосування типів податкової політики для регулювання волатильності податкових надходжень залежно від фази економічного розвитку, які базуються на знаходженні компромісу між збільшенням податкових надходжень в період економічного зростання та ризиком їх потенційного зниження під час макроекономічної нестабільності (с. 13–29).

Здобувачем удосконалено теоретичний підхід, який пояснює регулювання волатильності податкових надходжень як функцію економічного розвитку з акцентом на склад податкової бази та структуру податків, які впливають на циклічну стабільність податкових надходжень, із урахуванням недоцільності зростання сукупного податкового тягаря (с. 29–48).

Удосконалено концептуальні положення регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності, які ґрунтуються на синтезі положень кейнсіанства та некейнсіанства, неокласичної концепції А. Лаффера, концепцій волатильності податкових надходжень та стабілізації їх обсягу (с. 48–63).

Позитивно можна оцінити проведений аналіз податкових надходжень України та запропонований на його основі методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень, який базується на двох циклах регулювання: регулювання стабільності податкових надходжень через зниження їх волатильності та регулювання ефективності податкової системи (с. 66–124). Запропонований методичний підхід ґрунтується на комплексному вживанні методології *ARIMA*-моделювання та мультіваріативного регресійного аналізу, математичного аналізу, методології Лаффера та дозволяє досягти стабілізації податкових надходжень під час деструктивних змін в економіці, підвищити ефективність податкової системи.

У роботі удосконалено механізм регулювання волатильності податкових

надходжень через визначення мети, завдань, принципів та функцій регулювання, формування методів та інструментів його реалізації, що дозволить подолати флуктуації обсягу податкових надходжень під час деструктивних змін в економіці (с. 127–143).

Здобувачем розвинуто методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України (с. 143–163). Інструменти синтезують методи економіко-математичного моделювання, на основі якого визначено прогностичний інтегральний показник темпу приросту податкових надходжень України через лагові та макроекономічні залежності податкових надходжень, та методи визначення фіскальних індикаторів Лаффера за двопараметричним методом, що дозволило обґрунтувати поле регулювання окремих податків.

Отримані результати дозволили автору формалізувати систему інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень до 2020 р., яка включає конкретні заходи з встановлення ставок податків, надання податкових пільг, регулювання податкового навантаження основних податків, враховуючи специфічні функції, що ними реалізуються (с. 163–180).

3. Теоретична і практична значущість результатів дослідження.

Теоретична цінність результатів дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень, які є певним доробком фінансової науки в аспекті підвищення ефективності податкової політики економічного розвитку за умов макроекономічної нестабільності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані компетентними органами у процесі вдосконалення податкового законодавства та провадження регуляторної діяльності для підвищення ефективності інструментів податкової політики з метою відновлення економічного росту та стимулювання розвитку у сучасних умовах.

Окремі положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі, використано в практичній діяльності Головного управління Державної фіскальної служби України в Донецькій області,

Бахмутської об'єднаної ДПШ ГУ ДФС України в Донецькій області та Покровської об'єднаної ДПШ ГУ ДФС України в Донецькій області. У навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії МОН України окремі результати дисертації використовуються при викладанні курсів «Податковий менеджмент» та «Податкова система».

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертації висвітлено у 10 наукових працях загальним обсягом 4,05 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 3,63 ум.-друк. арк. У складі публікацій: сім статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 3,66 ум.-друк. арк. (автору належить 3,24 ум.-друк. арк.), у тому числі три публікації у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,63 ум.-друк. арк.; три – в інших виданнях загальним обсягом 0,39 ум.-друк. арк.

В опублікованих працях здобувача в повній мірі відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну, тому апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (173 найменування), містить 41 таблицю і 47 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок. Дослідження викладено науковим стилем, чітко та логічно. Автореферат свідчить про ідентичність основних положень, висновків та пропозицій здобувача у дисертаційній роботі. За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає встановленим вимогам.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. Потребує додаткового пояснення: в чому полягає принципова різниця між завданням 4 («обґрунтувати методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень...») та завданням 6 («розвинути

методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України»).

2. На с. 9 роботи в одному з пунктів наукової новизни вказано на етап регулювання *ефективності* податкової системи. Але у результатах дослідження не відображено показники ефективності. Вважаємо, більш доцільно було б говорити про *результативність* податкової системи.

3. Здобувачем не надано теоретичного розмежування між політикою регулювання волатильності податкових надходжень і політикою регулювання обсягу податкових надходжень (рис. 1.2, с. 27). Звідси виникає питання, як пов'язані волатильність податкових надходжень і стабільність їх обсягів.

4. Запропонований теоретичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень за фазами економічного розвитку (табл. 1.2, с. 45-46) ґрунтується на діаметрально протилежному регулюванні окремих податків за умов макроекономічної нестабільності й викликає питання, якими емпіричними дослідженнями доведено доцільність такої диференціації податкової політики?

5. В аналітичній частині під час проведення оцінки волатильності податкових надходжень використовуються показники середнього квадратичного відхилення, дисперсії та еластичності (с. 84-105). Разом з тим, ustalеним є сприйняття волатильності як міри мінливості показника. У зв'язку з цим потребує обґрунтування доцільність застосування автором аналізу еластичності податкових надходжень.

6. З тексту роботи не зовсім зрозуміло, який економічний зміст має показник волатильності *темнів приросту* податкових надходжень, параметри описової статистики якого наведено у підрозділі 2.2?

Натомість вищенаведені зауваження, які, насамперед, носять дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної дисертантом роботи.

7. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кислюка А. П. на тему «Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності» є завершеним

науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне наукове завдання поглиблення теоретичних засад, удосконалення методичного підходу та механізму регулювання волатильності податкових надходжень задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів в умовах макроекономічної нестабільності. Поставлену в роботі мету досягнуто, завдання виконано.

Дисертація Кислюка А.П. за змістом та якістю теоретичних та науково-методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення, характеризується елементами наукової новизни і відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями згідно з Постановою № 656 від 19 серпня 2015 р.), що висуваються до кандидатської дисертації, а її автор – Кислюк Андрій Павлович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри оподаткування та соціального забезпечення
Університету митної справи та фінансів
Міністерства освіти і науки України (м. Дніпро)

Л. Б. Баранник

Підпис *Баранник Л. Б.*
ЗАСВІДЧУЮ
УЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
УНІВЕРСИТЕТУ МИТНОЇ
СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Л. М. Борує